

TEZE ZA OSNOVU PLITVIČKIH

ZLATKO TOMIĆIĆ

Razgovora o poeziji

Pojam poezije. Ako se negdje nadje skup arhitekata da diskutira o stolu, nemoguće je ne pretpostaviti da će svaki od tih arhitekata diskutirati o stolu znajući unaprijed što je to stol. Međutim, ako se negdje nadje skup pjesnika da diskutira o poeziji, veoma se lako može pretpostaviti da svi ti pjesnici koji diskutiraju o poeziji zapravo otprije i ne znaju što je to poezija. Iako je to tako, u nas se često vode diskusije o poeziji; diskusija o poeziji, a ne zna se što je poezija! Kao što ne može biti diskusije o stolu, dok se ne zna što je stol, od čega je stolica, kako je napravljen, zašto je napravljen, čemu on služi i kako on svojoj svrsi služi, tako ne može biti prave diskusije o poeziji, ako se ne zna što je ona. Ne bi smjelo biti! Ali ako do nje ipak dolazi, bilo bi potrebno pored svih ostalih pitanja izaziva zbrku i otud pojавa koja se u takvoj diskusiji nameću, postaviti i ovo najočuvnije pitanje, kajim se diskusija o poeziji može započeti. Ako se u nas započinju naprimjer diskusije „o društvenoj funkciji poezije“ ne znammožemo li ih smatrati dovoljno ozbilnjim, jer su to diskusije o nečemu nepoznatom. Te diskusije imaju isto toliko smisla koliko bi imale diskusije o radioaparatima bez znanja o tome što su to elektromagnetski valovi. Kad se otkrije u nas što je to poezija — ukoliku to negdje nije već otkriveno, a svinišu svijesni toga — automatski će i biti riješeno pitanje društvene funkcije poezije. Ako se naprimjer

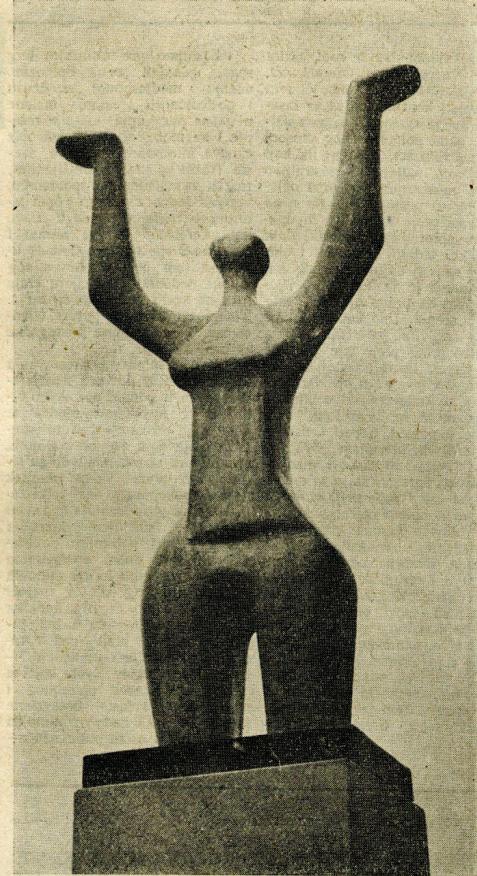
skokovi odredjivali su i različite stavove prema poeziji i tumačenja njenog duha, različita shvaćanja njezine primjene i njenog smisla. Novi kvantiteti kao i novi kvaliteti poezije danas su ponovo izazvali izvjesnu zbunjenost pred njenim fenomenom, ta, evo, lice joj se promijenilo, stare teorije ili su zaboravljene ili ignorirane, a nove kao da se još nisu postavile na noge. Možda postoje pokušaji tumačenja poezije, možda postoji novi odgovor na staro pitanje što je poezija, ali još nije identificirana. Problem je u tome što uistinu ne postoji jedan jedini odgovor na to pitanje, nego ima više pokušaja, pa se i neki krivi odgovori možda pretpostavljaju pravima. Problem je baš u tome, što postoji više počušaja odgovora na to pitanje i njihova množina izaziva zbrku i otud pojava da se u stvari i ne zna odgovor na najočuvnije pitanje, kajim se diskusija o poeziji može započeti.

Raznorodnost naše poezije evidentna je i u nacionalnom i u umjetničkom smislu, dakle postoje različite škole koje jedan narod od drugog razlikuju u poeziji, a postoje i različite škole u jednom jedinom narodu koje su razlog podvojenosti poezije u tom narodu, koje onemogućavaju neku homogenu nacionalnu strukturu poezije, jedinstvenost neke opće forme. Dakle o jednorodnosti jugoslavenske poezije na ovom stupnju razvitka ne može biti riječi. U prvom redu tu su svakako razlike u jeziku — jer jugoslavenski jezik ne postoji — raz-

utvrdi, da je poezija ne po svojoj funkciji nego po svom portieklu društvenog karaktera, jer je jezik društvenog karaktera, a pjesnik se ne može izražavati drugačije nego u jeziku, diskusija već stiže, izvjesni važan temelj. „Ako je pjesnički doživljaj privatna pjesnikova svojina, prestaje to biti samim time što se ulijeva u supstancu govora, koja nije njegova, nego je tekovina historije čovječanstva, po blagu riječi što ga pjesnik u njemu nalazi, i po duhovnim zakonima koji ga oživljavaju.“ Drugo je sad ovdje svakako, pitanje da li pjesnik zloupotrebjava ili ne zloupotrebjava taj društveni karakter poezije. Pokušajmo utvrditi definiciju našeg stola! Ovdje to vjerovalno nećemo moći, moći ćemo možda samo započeti, potaknuti traženje odgovora na to pitanje, odgovora koji mora biti mudar, materijalistički naučan, a ne vulgarno utilitaristički koncipiran.

like u raznim jugoslavenskim jezicima — koje čine možda tu raznorodnost trajnom. Ako ne potpuno, onda barem trajno djelomično jednorodnosti mogli bi se težiti, ako ne jezičnim, onda idejnim medusobnim prožimanjima. Najjači su svakako dodiri između hrvatske i srpske poezije, kao između crnogorske i srpske poezije, čemu pridonosi sličnost jezika. Poesija koja se piše u Bosni i Hercegovini obraća se i srpskoj i hrvatskoj tradiciji, budući da se piše na srpskoj hrvatskom jeziku, odnosno tradiciji u centru Beograda i Zagreba, to često ovisi o narodnosti pjesnika, kao i o vlastitoj pokrajinskoj individualnoj tradiciji oplodjenoj u prošlosti utjecajima turske, perzijske i srpske kulture. Dodiri između srpske i slovenske i makedonske poezije, između hrvatske i slovenske, makedonske i srpske, a pogotovo između slovenske i makedonske poezije su slabi.

[NASTAVAK NA 10 STRANI]

J. KRATOCHVIL

TEŽNJA

GRADITI

SLOBODAN MILETIĆ

Osmeh sam podario sebi. Nepoznavanje osmeha. Treba, i opet treba skinuti sve ljuštire. I puževske kućice. I s ledja prići. Ruke zavestati i prašinu otkriti s napisima knjiga. Prašinu što se zadržava na stvarima. Na kartonu knjige. Na licu spavača. U izdajničkim krovovima. Ne napustiti je kao razlog starenja. Ona je trava koja raste na stvarima. Malo i otklonivo postojanje.

Verovatno mi se privukao. Tako se male lisice hvataju. Prvo se iz daljine posmatraju pokreti. I zelenе kolibice žbunja. Približi se i brzo se svrži posao. Ne može se ni izbrojati, ni reći: a, ni iznenaditi. Samo se nešto poruši iznutra.

Naprečac. Poruši se građevina. Nije od mesa. Nije od karata.

Privukao mi se. Uhvatio me za ruke. Tako se lopevo hvataju, slično i lisice. Uhvatio me i pustio. Ruke pobeleše i prsti dugi. Lopovski prsti da legnu na telo. Kamen je pao u duboku vodu. Do dna njegovog pogleda. Pogled mal. Razbijen kao prozor. I ništa nije rekao. Stajali smo kao dve uspravne tajne. Laki zviždući tramvaja nastanjeni u staklima.

Obelodanjen neumesnim poverenjem. Jedan još pogled. Suv. Ubrišan. Negde se polomio jedan kristal. Možda čaša. Možda prozor.

Možda pehar. Možda povrzenie.

Bilo, to je prošlost. Mora se izaći. I mora kao što se izadje na vrata. Kao što se izadje u šetnju. Izadje u bioskop. Gorki miris biljaka u prozorima. Meki šeširi na prolaznicima. U tromom ritmu hod.

Prošlo je nekoliko dana. Mora se izaći. Prošlo je nekoliko godina. Mora se izaći. Kao što se izadje na vrata, na dan, u šetnju, u bioskop. I iz sebe. I opet proleće. April dodje i zmija menja košulju. Moramo izići i promeniti se. Vreme ište hleba, vreme zahteva. Nekoliko proleća za proslot. Knjižara je porušena.

Komadi opeke i prašina. I biće zadovoljan. Jer to je neodredjeno i dobranno. I neće pitati. Jer nikao neće znati da pokaže ona vrata i police, prašinu i knjige. I jedne bele lopovske ruke. Prolazim sad pored groblja. I vrbe stoje. Ne smem da pevam tužbalice za smrt jedne tajne. Veter je prolećni češalj.

Treba graditi. Sedim na ivici bivše ruševine. Čutim. Gnezdo ptica na mome kolenu. Treba graditi povrzenie. Treba gradjevina. Treba povrzenie. Ne od karata. Ni od kamena. Ptice i biljke rastu u mom vrtu. I proleće. Otvorite mi sve novčanike i novcem zvezcrite. Verujte sada u moje ruke. One su bele i bez izdajničkih namera. Treba izgraditi. To je presudno.

— Šta je ovo bilo?
— Kuća.
— A pre toga?
— Kuća.
— U njoj?
— Ne sećam se. Sećanje se lomi u praznim razgovorima.

I biće zadovoljan. Jer to je neodredjeno i dobranno. I neće pitati. Jer nikao neće znati da pokaže ona vrata i police, prašinu i knjige. I jedne bele lopovske ruke. Prolazim sad pored groblja. I vrbe stoje. Ne smem da pevam tužbalice za smrt jedne tajne. Veter je prolećni češalj. Treba graditi. Sedim na ivici bivše ruševine. Čutim. Gnezdo ptica na mome kolenu. Treba graditi povrzenie. Treba gradjevina. Treba povrzenie. Ne od karata. Ni od kamena. Ptice i biljke rastu u mom vrtu. I proleće. Otvorite mi sve novčanike i novcem zvezcrite. Verujte sada u moje ruke. One su bele i bez izdajničkih namera. Treba izgraditi. To je presudno.

Slobodan MILETIĆ